

**Cambra de Comerç
de Barcelona**

ESCENARIS D'AJUSTAMENT DE LA ECONOMIA CATALANA ENFRONT DE LA CRISI

15 de juny de 2009

1. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ La “narrativa” de la crisi

- La crisi té culpables (l'avarícia, la regulació, la política monetària...)
- Per sortir de la crisi cal canviar el model productiu...
- ...i fer reformes estructurals

2. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ La idea d'un creixement indefinidament equilibrat i sostenible és un mite

- El creixement és sempre cíclic i les causes dels cicles són inherents a la naturalesa del sistema econòmic
- Les expansions generen els desequilibris que porten a la recessió, que al seu torn serveixen per corregir els desequilibris acumulats i posar les bases de la recuperació

3. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ Voler canviar d'un salt el model productiu és una il·lusió

- Els canvis de pes relatiu dels diferents sectors econòmics són lents i graduals
- La principal font de canvi estructural és la transformació progressiva del teixit econòmic existent

4. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ L'esperança de que les reformes estructurals ens ajudaran a sortir de la crisi és veritat a mitges

- La majoria de reformes estructurals tindran impacte a mitjà i llarg termini...
- ...però poden tenir efectes positius sobre la confiança a curt termini

5. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ Els mites, les il·lusions i les mitges veritats tenen la seva utilitat...

- L'objectiu d'avançar cap a un patró de creixement equilibrat i sostenible serveix per consensuar voluntats al voltant d'un projecte comú
- La proposta de canviar el model productiu serveix de catalitzador per dinamitzar els sectors emergents amb elevat potencial de creixement
- Reclamar reformes en període de crisi permet aprofitar l'oportunitat per introduir mesures impopulars o que van en contra d'interessos particulars

6. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ ...però si es prenen massa literalment poden portar per camins equivocats

- La confiança infundada en l'estabilitat perpetua del creixement subestima el risc, propicia "l'exuberància irracional" i genera complaença en les polítiques públiques, que acaben per desestabilitzar els mercats
- Portada a l'extrem, la idea de canviar el model productiu pot generar expectatives frustrades en el millor dels casos, i negligir actuacions més prioritàries, en el pitjor
- La crida indiscriminada a aplicar reformes estructurals com a recepta per sortir de la crisi confon les prioritats de la política econòmica a curt, mitjà i llarg termini

7. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

► És important adoptar una visió realista dels ajustaments necessaris per sortir de la crisi i consolidar la recuperació, amb una perspectiva triple

- **Dels canvis cíclics a curt termini**, que representen desviacions respecte de la tendència de creixement a llarg termini, i que requereixen actuacions contracícliques i estabilitzadores per part dels poders públics
- **Dels canvis estructurals**, que impliquen canvis graduals en la tendència de creixement a llarg termini, i que reclamen reformes estructurals
- **De la relació entre cicle i tendència**, que implica prioritzar i harmonitzar les mesures cícliques i les reformes estructurals en el mitjà termini

8. L'ajustament de l'economia catalana enfront de la crisi

▶ La delimitació entre cicle i tendència és fins a cert punt arbitrària, però permet clarificar de què parlem en cada cas

- **A curt termini, amb horitzó 2010** → fase recessiva del cicle, que ha de servir per corregir els desequilibris acumulats durant la fase expansiva (bombolla immobiliària, dèficit exterior, endeutament excessiu)
- **A mitjà termini, amb horitzó 2015** → fase de recuperació i configuració d'una nova tendència de creixement, condicionada per la posició competitiva de l'economia catalana amb l'exterior
- **A llarg termini, amb horitzó 2030** → l'economia catalana es projecta cap a la fase expansiva d'un nou cicle econòmic, al voltant d'una tendència de fons determinada principalment pel creixement de la productivitat

9. Escenaris d'ajustament de la economia catalana

- Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

- Ajustament a **mitjà termini**: horitzó 2015

- Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

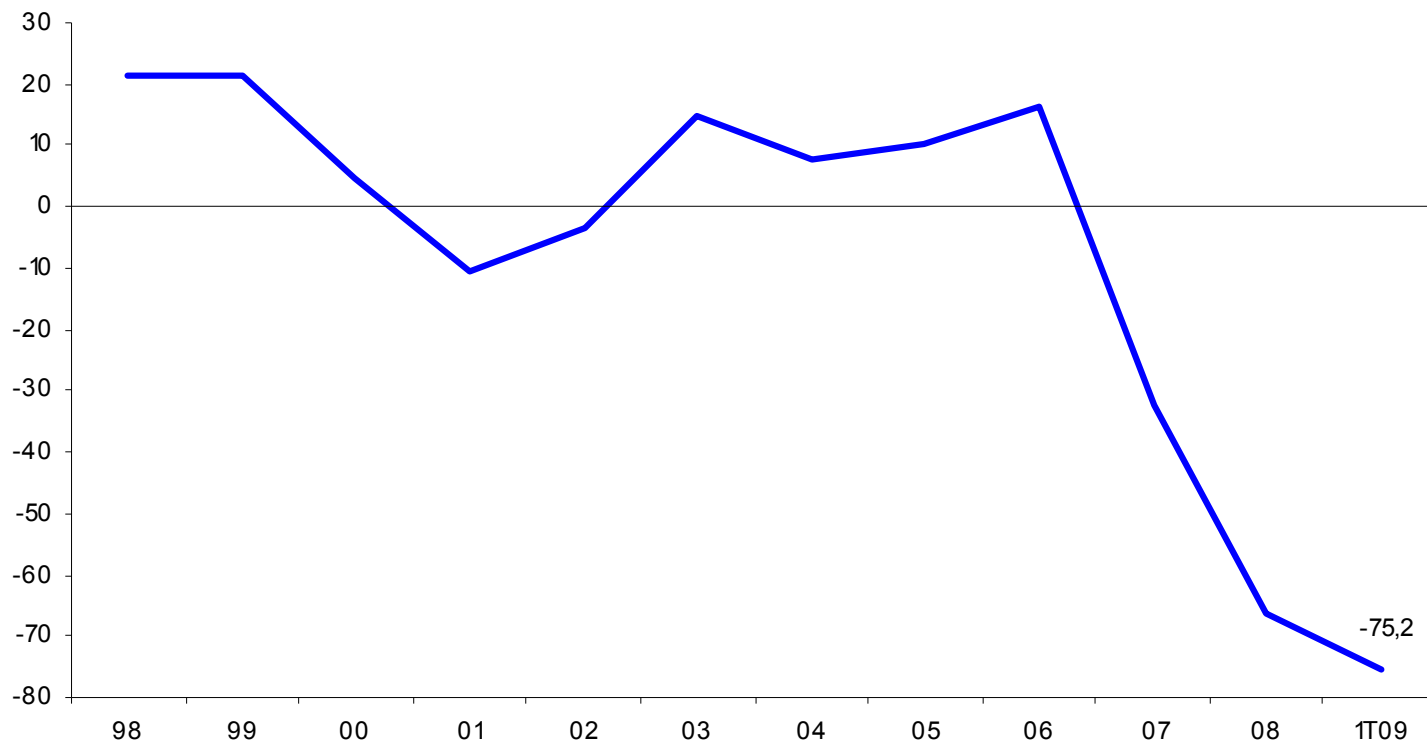

10. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

L'ajustament ja ha començat, a gran intensitat i gran velocitat:

- Pel costat de l'oferta: l'ajustament al sector immobiliari està sent brutal

Habitatges iniciats a Catalunya. Taxa de variació interanual, en percentatge

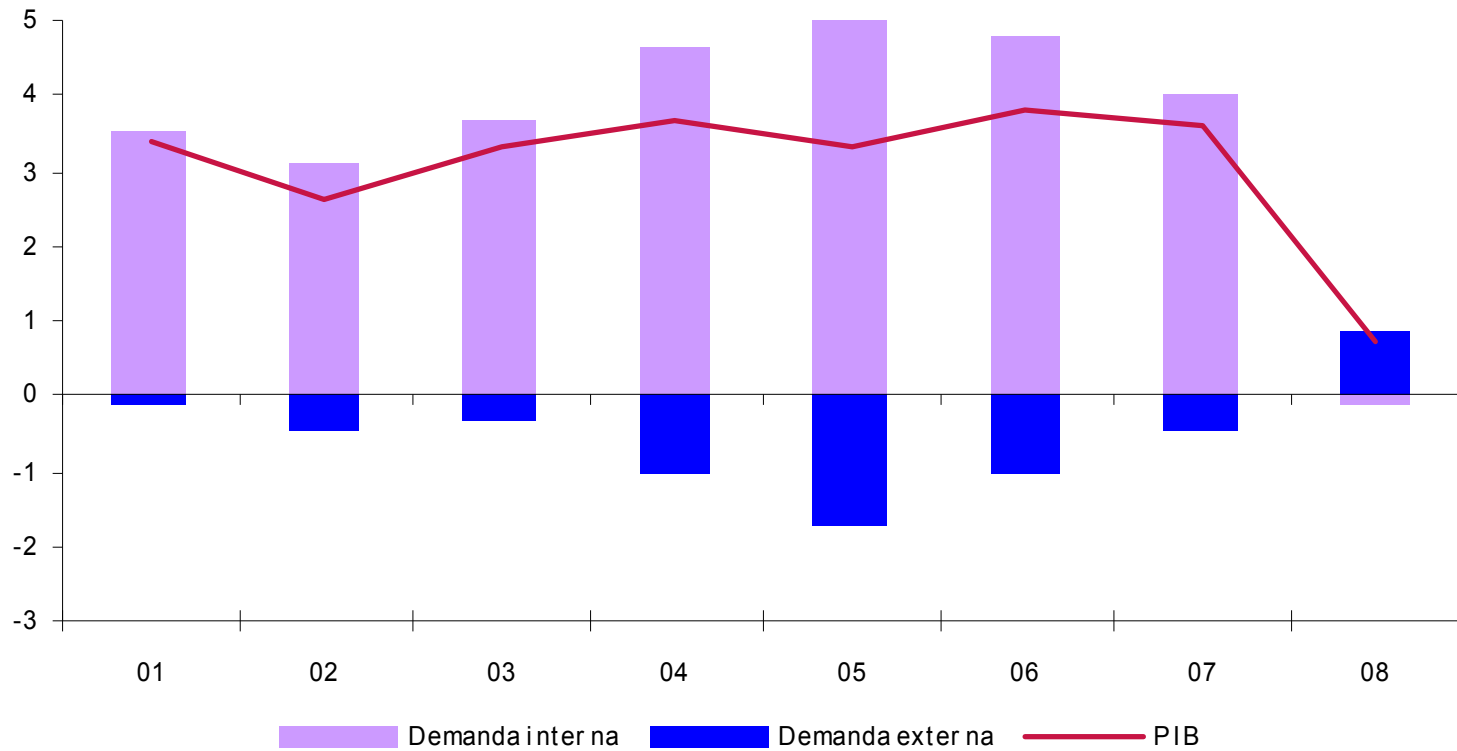

Font: Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat

11. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

- Pel costat de la demanda: el sector exterior ha passat a tenir una contribució positiva al creixement

Aportació de la demanda interna i externa al creixement de PIB a Catalunya. En %

Font: Idescat

12. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

- Pel costat del finançament: el crèdit s'ha desaccelerat intensament

Estoc de crèdit al sector privat. Taxa de variació interanual, en percentatge

Font: Banc d'Espanya

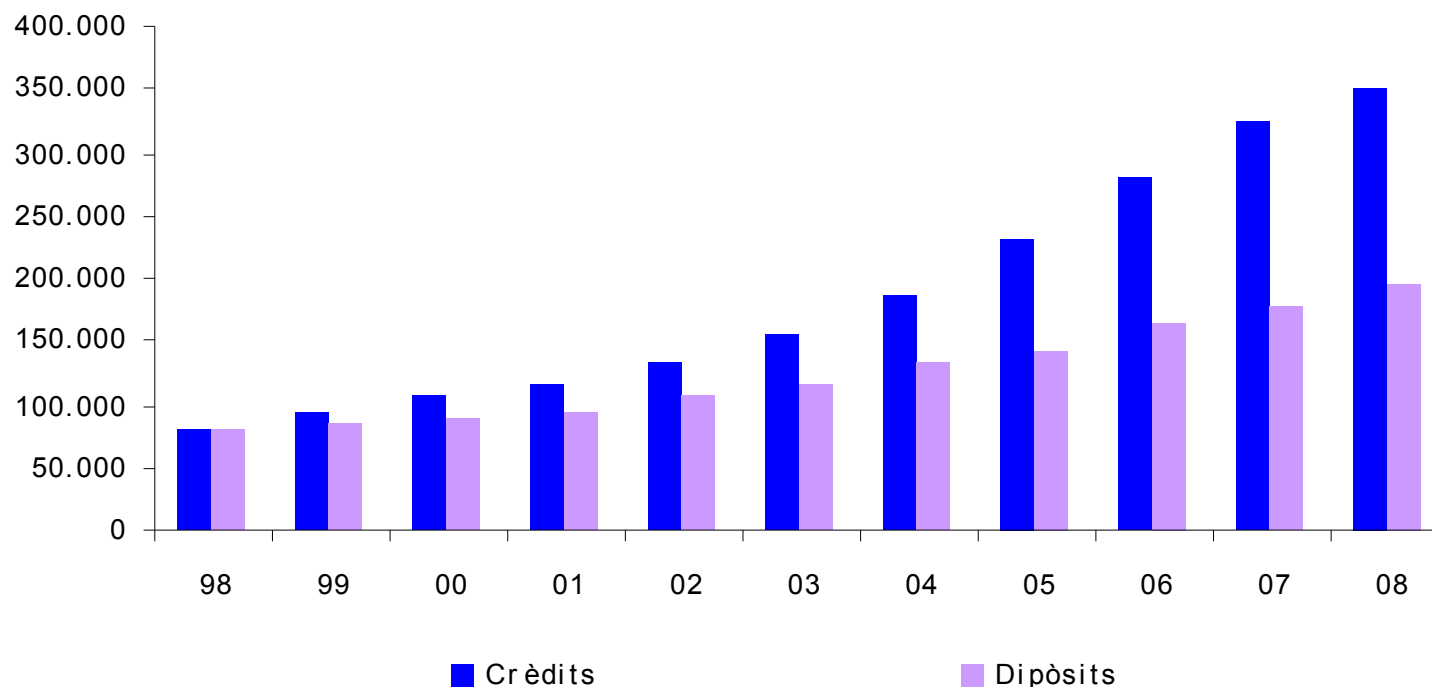
13. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

En expressió planera, ajustar-se vol dir viure dins de les pròpies possibilitats. I afecta tant al sector financer com al no financer:

- L'ajustament del sector financer és condició prèvia per sortir de la crisi, i passa per enfortir la capitalització de les entitats i reduir el diferencial entre crèdits i dipòsits

Evolució dels crèdits i dipòsits a Catalunya
Valors absoluts en milions d'euros

Font: Banc d'Espanya

14. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

- L'ajustament del sector financer planteja el risc d'una contracció excessiva del crèdit que ofegui la recuperació, i que les autoritats han d'evitar facilitant la reestructuració del sector

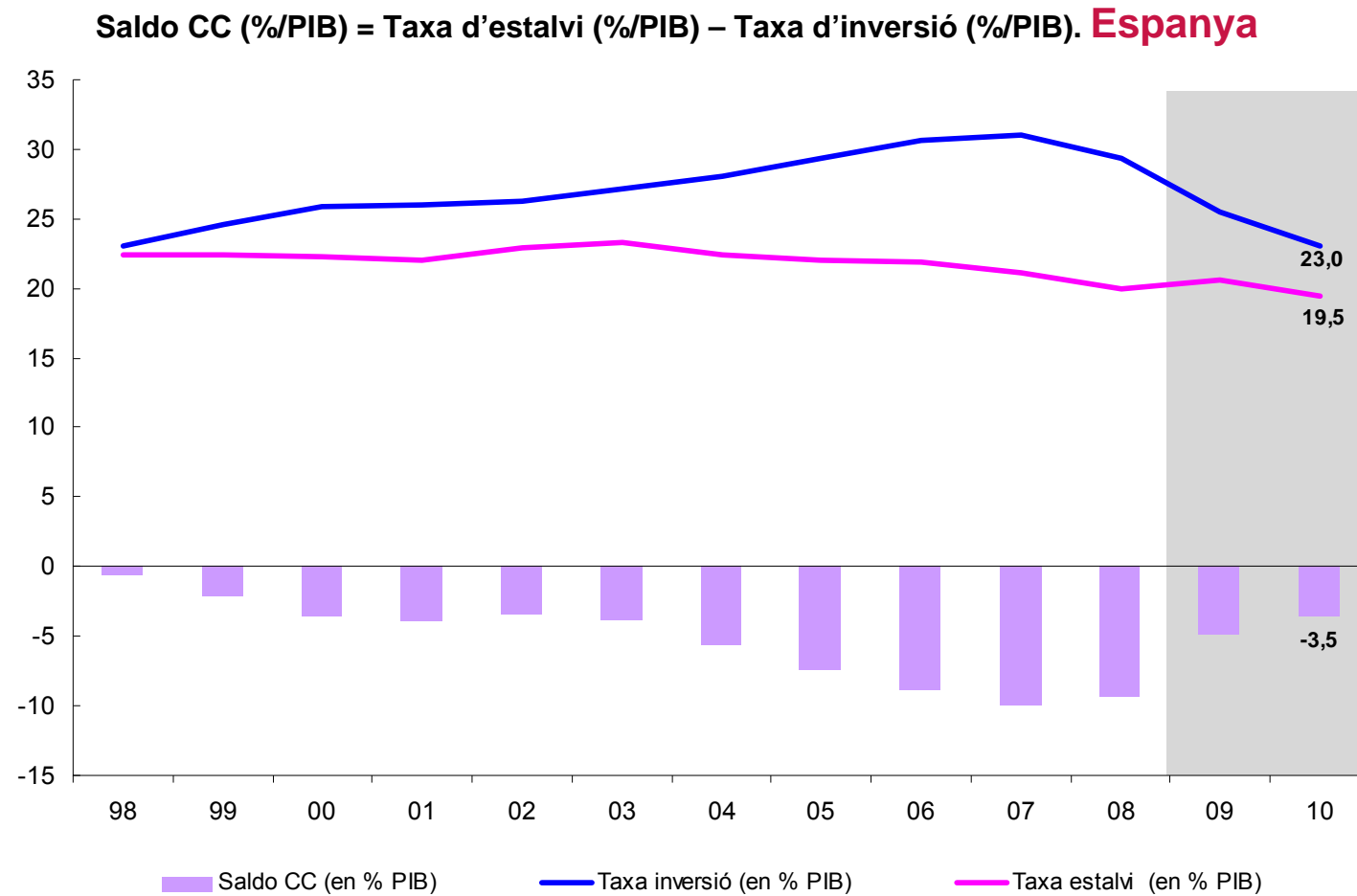
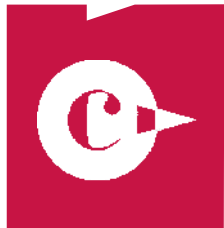
15. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

A nivell macro l'ajustament implica reduir significativament la diferència entre la taxa d'estalvi i la taxa d'inversió com a proporció del PIB:

- Per al cas de l'economia espanyola en conjunt, la major part de l'ajustament es podria haver assolit ja durant el 2010, amb reducció de les necessitats de finançament extern en sis punts percentuals del PIB

16. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

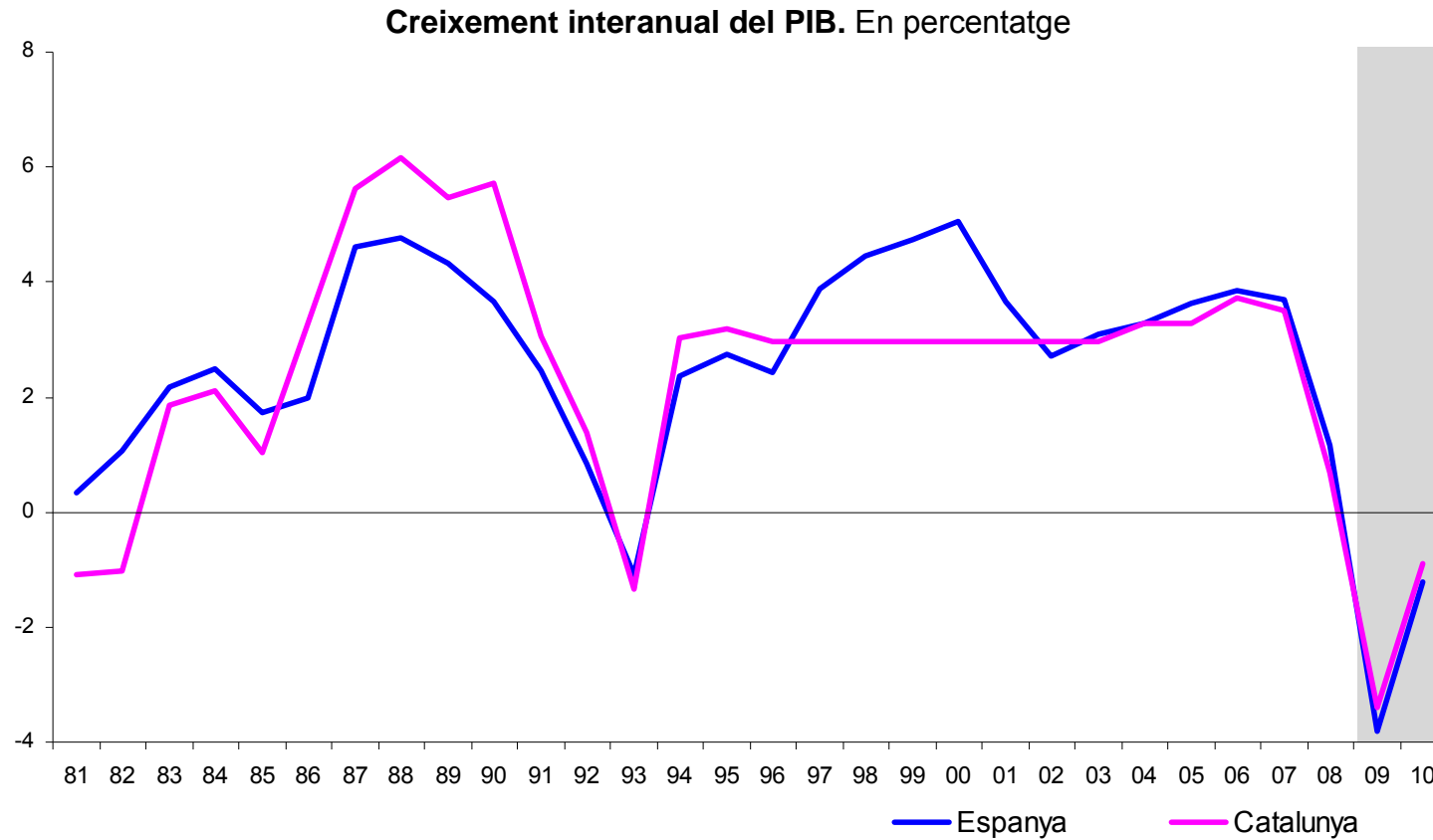
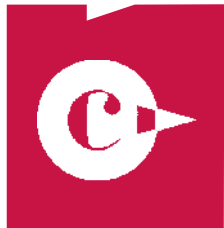

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea i FUNCAS

17. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

L'ajustament està provocant una forta contracció del PIB i un augment ràpid de l'atur:

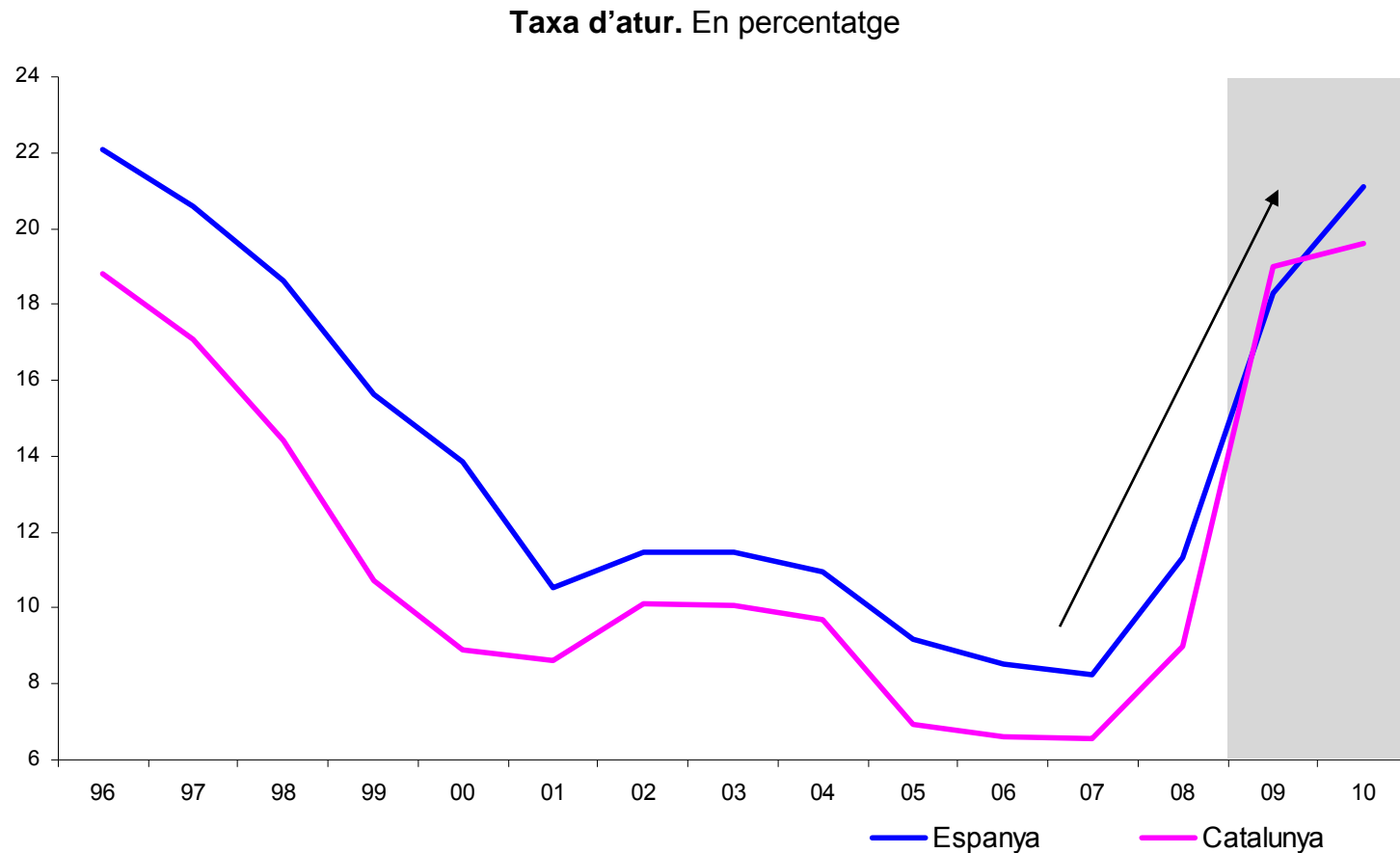
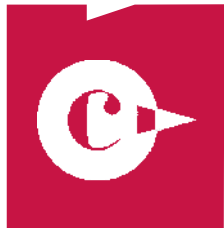
- Entre 2009 i 2010 el PIB acumularà una caiguda propera al 5 % a Espanya i a Catalunya

Font: INE, Idescat i previsions Funcas i AQR (UB)

18. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

- La taxa d'atur passarà de l'11,3 % el 2008 al 21 % el 2010 a Espanya, i del 9,0 % al 19,6 % a Catalunya, el mateix període

Font: INE, Idescat i previsions Funcas i AQR (UB)

19. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

Les economies catalana i espanyola creen i destrueixen ocupació amb molta més intensitat amb relació al PIB que altres economies desenvolupades, com a resultat de la dualitat extrema del mercat laboral:

- La relació entre variació de l'ocupació i creixement del PIB per diferents països durant els últims 20 anys confirma aquesta particularitat de la nostra economia

	Ocupats / PIB (Taxa varia.. anual 88-08)
Espanya	0,78
Alemanya	0,69
Països Baixos	0,58
Irlanda	0,51
Itàlia	0,49
Estats Units	0,40
Bèlgica	0,40
França	0,39
Noruega	0,35
Grècia	0,31
Portugal	0,29
Regne Unit	0,23
Dinamarca	0,18
Japó	0,10
Finlàndia	0,04

20. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

La política fiscal ha d'actuar contracíclicament, per evitar una espiral en que la caiguda de la demanda efectiva i la revisió a la baixa de les expectatives es retroalimenten. Però no pot evitar l'ajustament

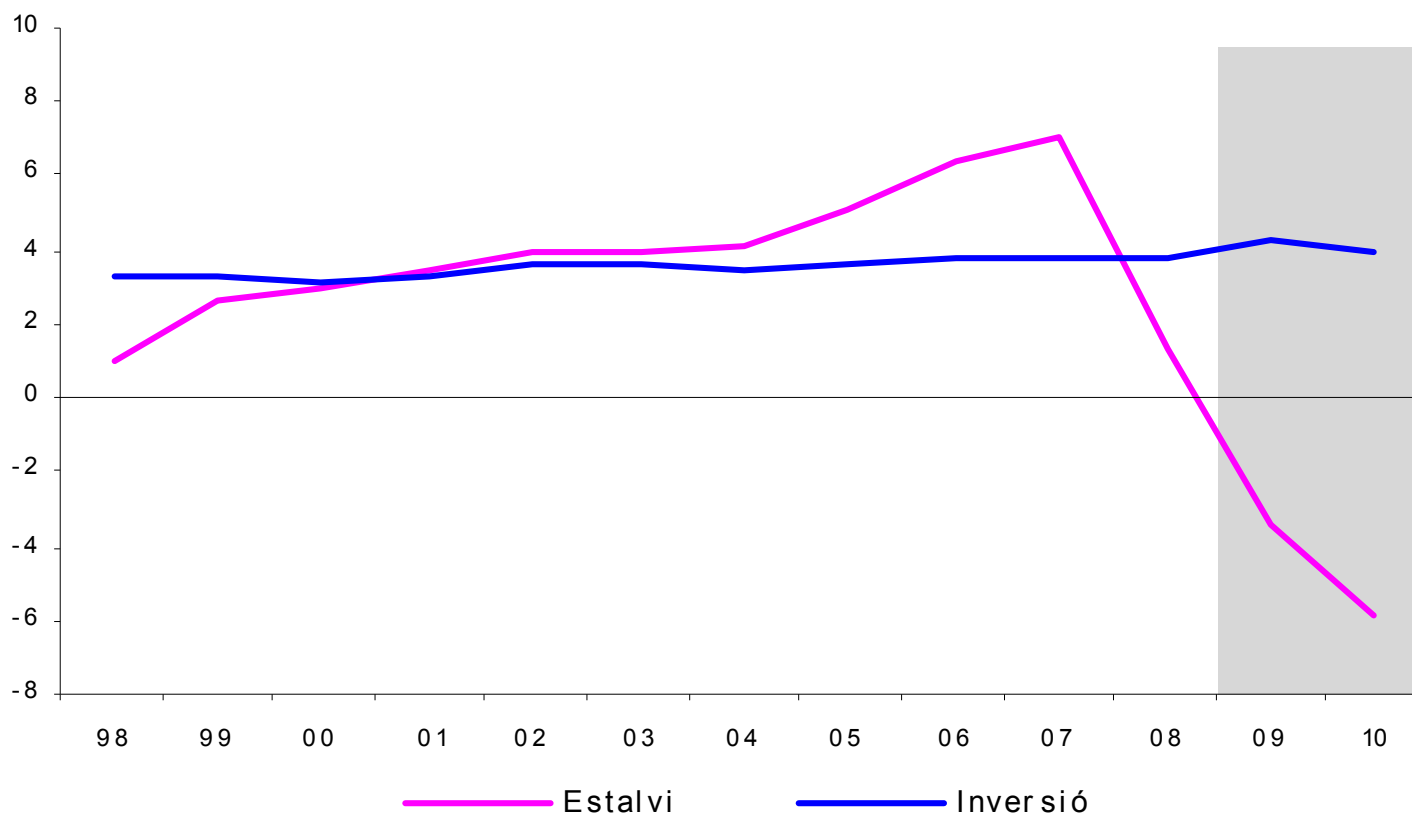
- La magnitud de l'impuls fiscal sembla adequada, en la mesura que podria ser tot just suficient per estabilitzar l'activitat en el punt en què la taxa d'inversió se situa en un nivell més sostenible del 23 %, el 2010

21. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

- Però la composició de l'impuls provindrà més del desestalvi públic (3,4 p.p. de PIB el 2009 i 5,9 el 2010) que de la inversió pública

Estalvi i inversió del sector públic a Espanya. En percentatge del PIB

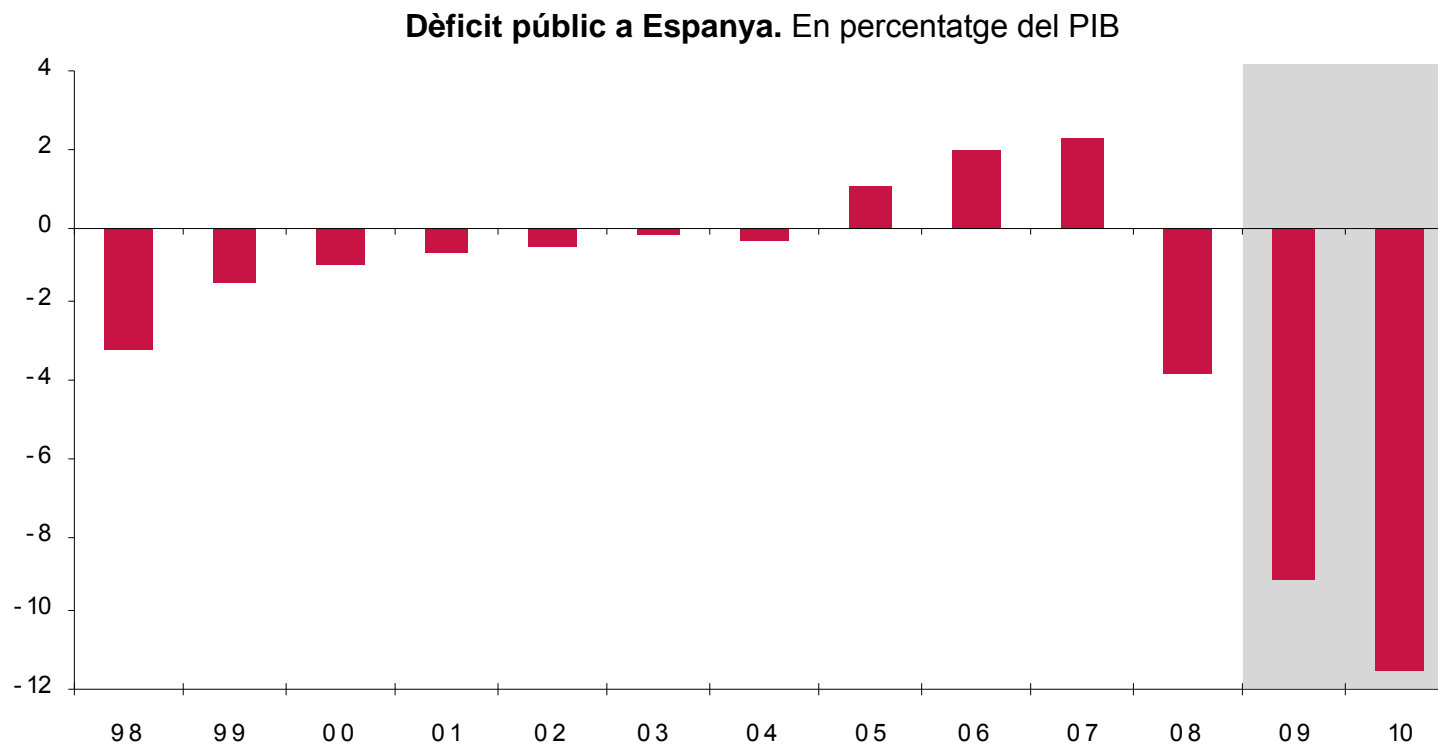

Font: FUNCAS i Base de dades AMECO de la Comissió Europea

22. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

Fins a quin punt hi ha marge per a una política fiscal expansiva? Depèn, entre d'altres factors, del ritme de creixement del PIB durant la fase de recuperació

- L'any 2010 el dèficit públic s'haurà situat en l'11,5 % del PIB...

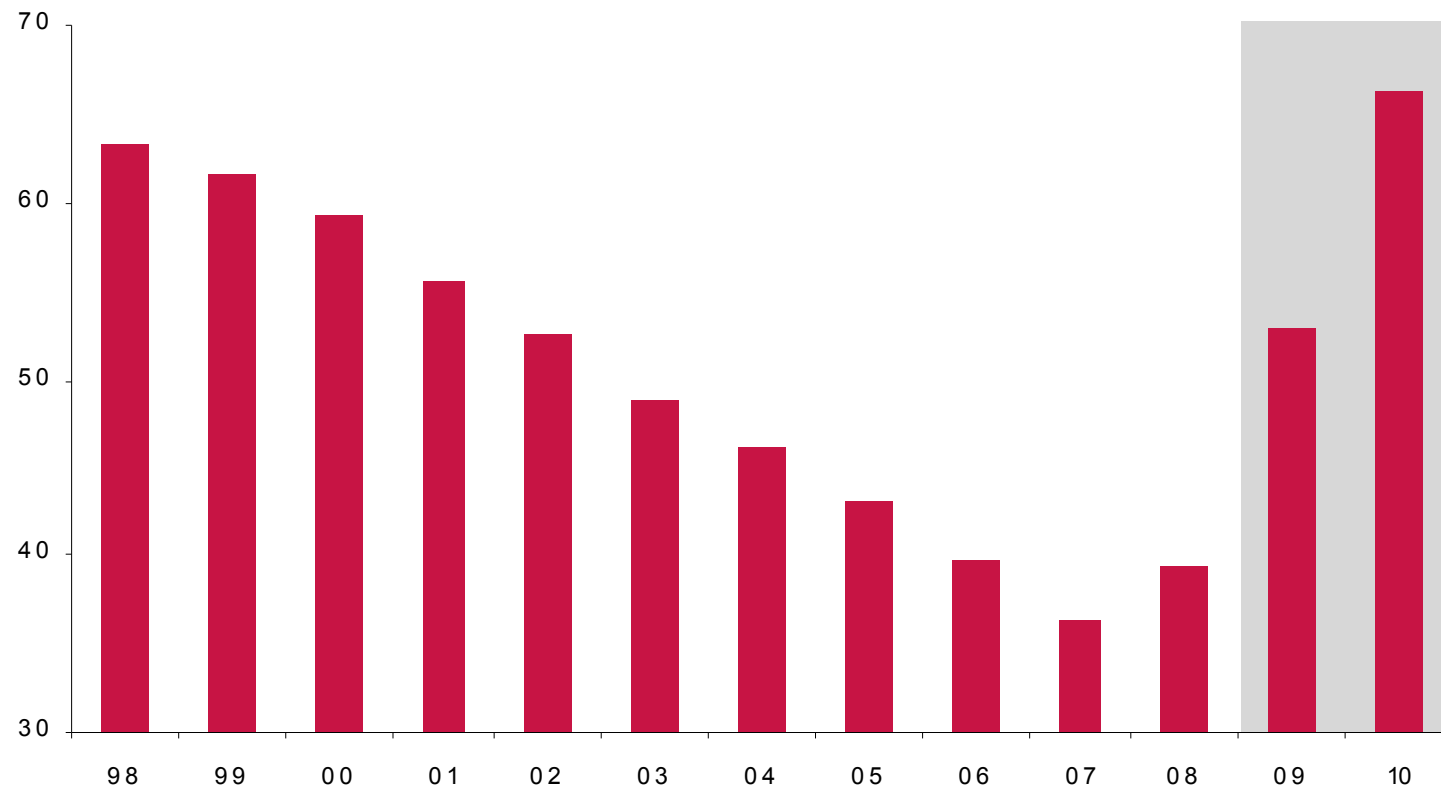

Font: FUNCAS i Base de dades AMECO de la Comissió Europea

23. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

- i el deute públic en el 66,2 % (des del 39,4 % de l'any 2008)

Deute públic a Espanya. En percentatge del PIB

Font: FUNCAS i Base de dades AMECO de la Comissió Europea

24. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

- ▶ Suposem que a partir del 2011 i els anys posteriors:
 - La pressió fiscal global retorna al valor mitjà del període 1995-2004 = 38,2 %
 - El PIB creix a un ritme constant del 2,5 %

Per tornar a l'equilibri pressupostari sota aquests dos supòsits caldria mantenir congelada la despesa pública en termes reals durant quatre anys (fins al 2014)

- ▶ Durant els anys 1996 i 1997 (pre-Maastricht) la despesa pública pràcticament es va congelar en termes reals (amb creixements del -0,4 % i del 0,1 %). Durant els propers anys és molt probable que l'esforç d'ajustament hagi de ser molt superior

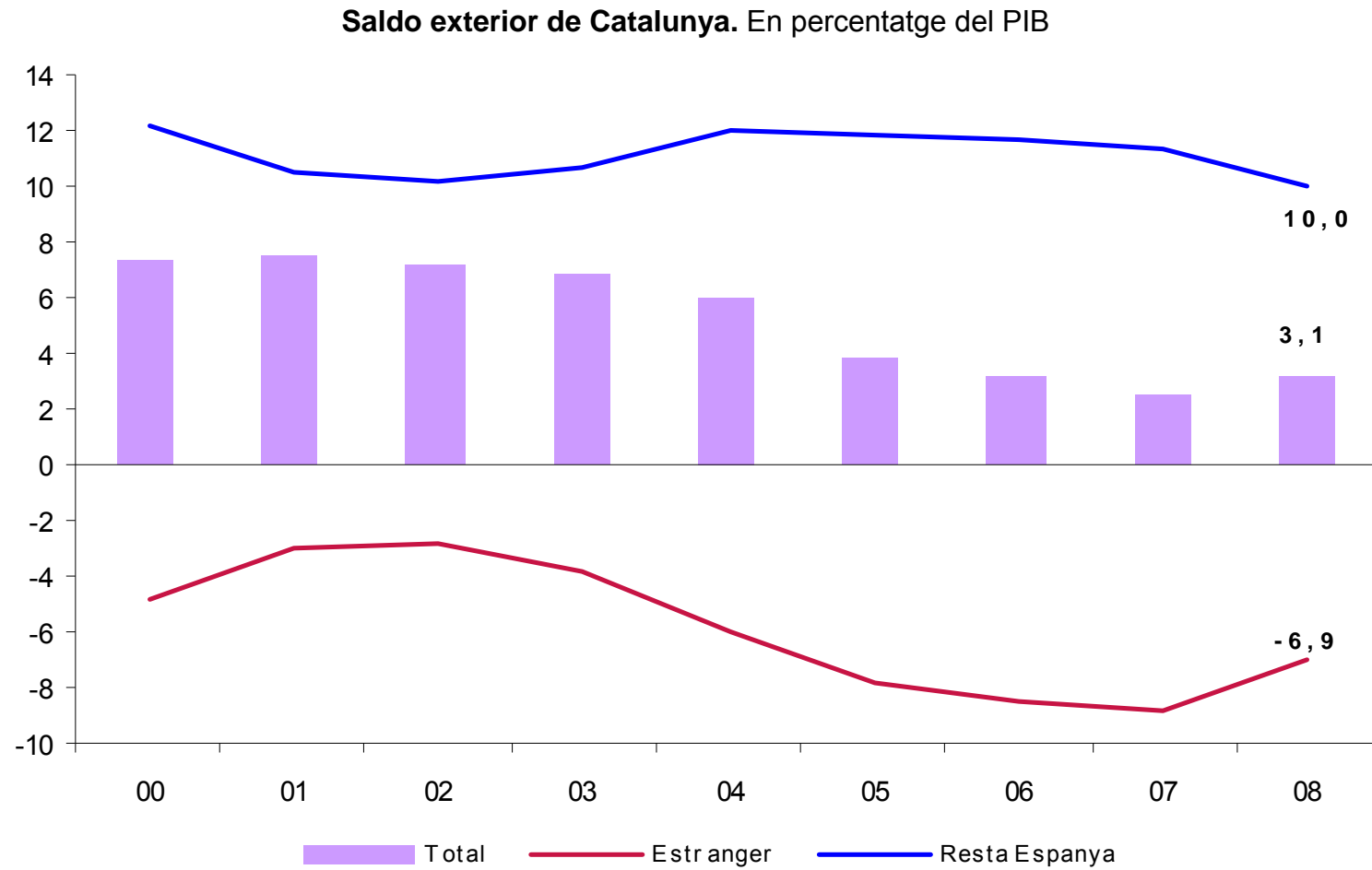
25. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

L'economia catalana té una posició específica en el marc de l'espanyola, en la mesura que és exportadora neta de capital a la resta d'Espanya

- El dèficit amb l'estranger de Catalunya equival al 6,9 % del PIB català, però a la vegada manté un superàvit comercial amb la resta d'Espanya del 10 %, amb un saldo net amb l'exterior positiu = 3,1 % (6.700 MEUR)

26. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

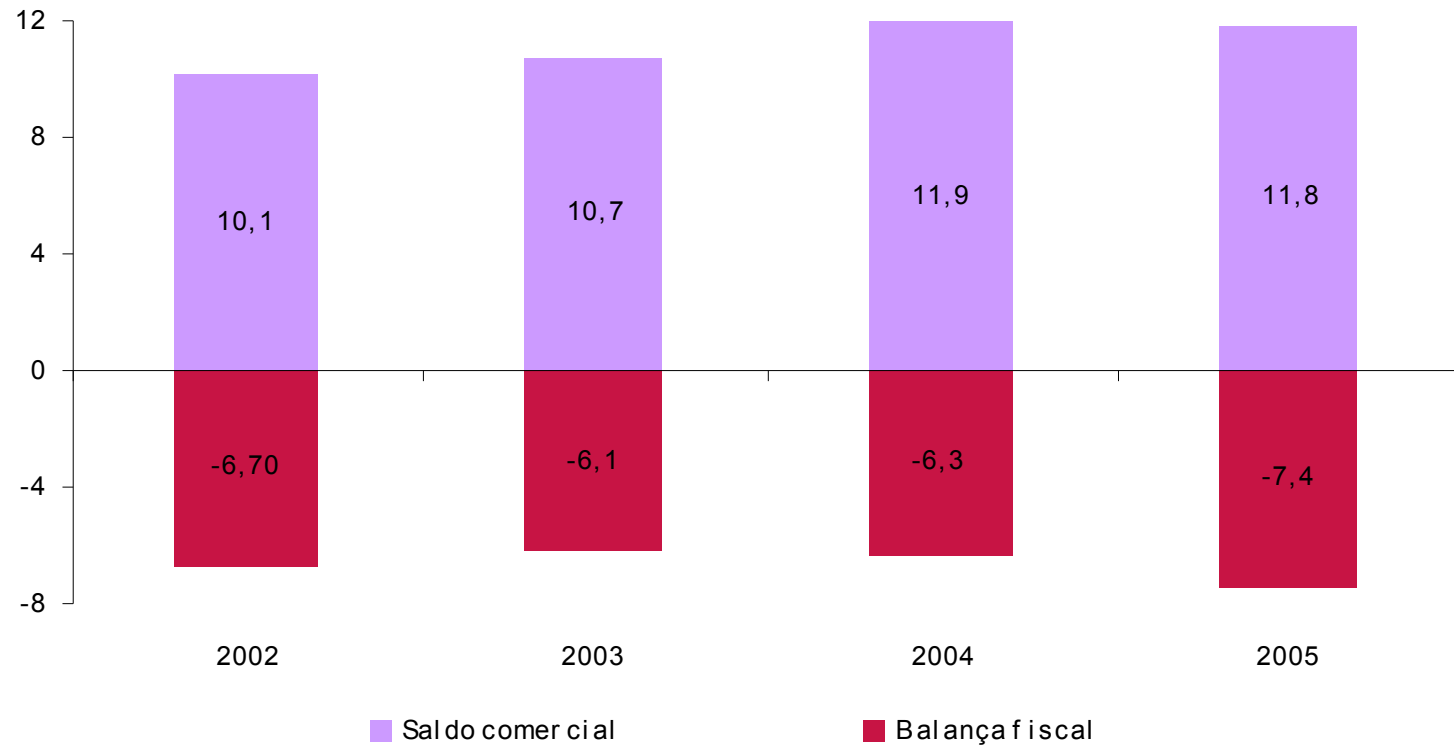

Font: Idescat

27. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

- Cal tenir en compte el paper compensador dels fluxos fiscals

Saldo comercial i fiscal de Catalunya amb Espanya. En percentatge del PIB

Font: Idescat i Generalitat de Catalunya

28. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

Previsions de la Cambra per a l'economia catalana

Abril 2009

Taxa de variació interanual, en percentatge

	2009	2010
PIB	-3,4	-0,9
Consum privat	-3,6	-1,0
Consum públic	5,8	5,7
Formació Bruta de Capital	-13,6	-8,2
Béns d'equipament	-11,7	-6,4
Construcció	-15,4	-10,3
Exportacions*	-10,5	1,0
Importacions*	-13,8	-3,0
VAB agricultura	-8,3	-3,9
VAB indústria	-7,6	-4,9
VAB construcció	-8,0	-3,5
VAB serveis	-0,6	1,2

(*) Aquestes dades fan referència al comerç exterior amb l'estranger

Font: Cambra de Comerç de Barcelona

29. Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

Previsions de FUNCAS per a l'economia espanyola Maig 2009

Taxa de variació interanual, en percentatge

	2009	2010
PIB	-3,8	-1,2
Consum privat	-4,3	-0,2
Consum públic	3,1	1,1
Formació Bruta de Capital	-14,0	-9,4
Béns d'equipament	-18,4	-9,1
Construcció	-22,9	-16,3
Exportacions*	-21,0	-1,4
Importacions*	-24,8	-6,1

(*) Aquestes dades fan referència al comerç exterior amb l'estranger Font: FUNCAS

30. Ajustament a curt termini: horitzó 2010

Previsions de l'FMI per a l'economia internacional

Abril 2009

Taxa de variació interanual, en percentatge

	2009	2010
PIB		
Estats Units	-2,8	0,0
Japó	-6,2	0,5
Zona euro	-4,2	-0,4
Regne Unit	-4,1	0,4
IPC		
Estats Units	-0,9	-0,1
Japó	-1,0	-0,6
Zona euro	0,4	0,6
Regne Unit	1,5	0,8

31. Escenaris d'ajustament de la economia catalana

- Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010

- Ajustament a **mitjà termini**: horitzó 2015

- Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

32. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

▶ Fase de recuperació a partir del segon semestre del 2010?

- El detonant: recuperació de l'economia i del comerç mundial
- El condicionant: la posició competitiva de l'economia catalana

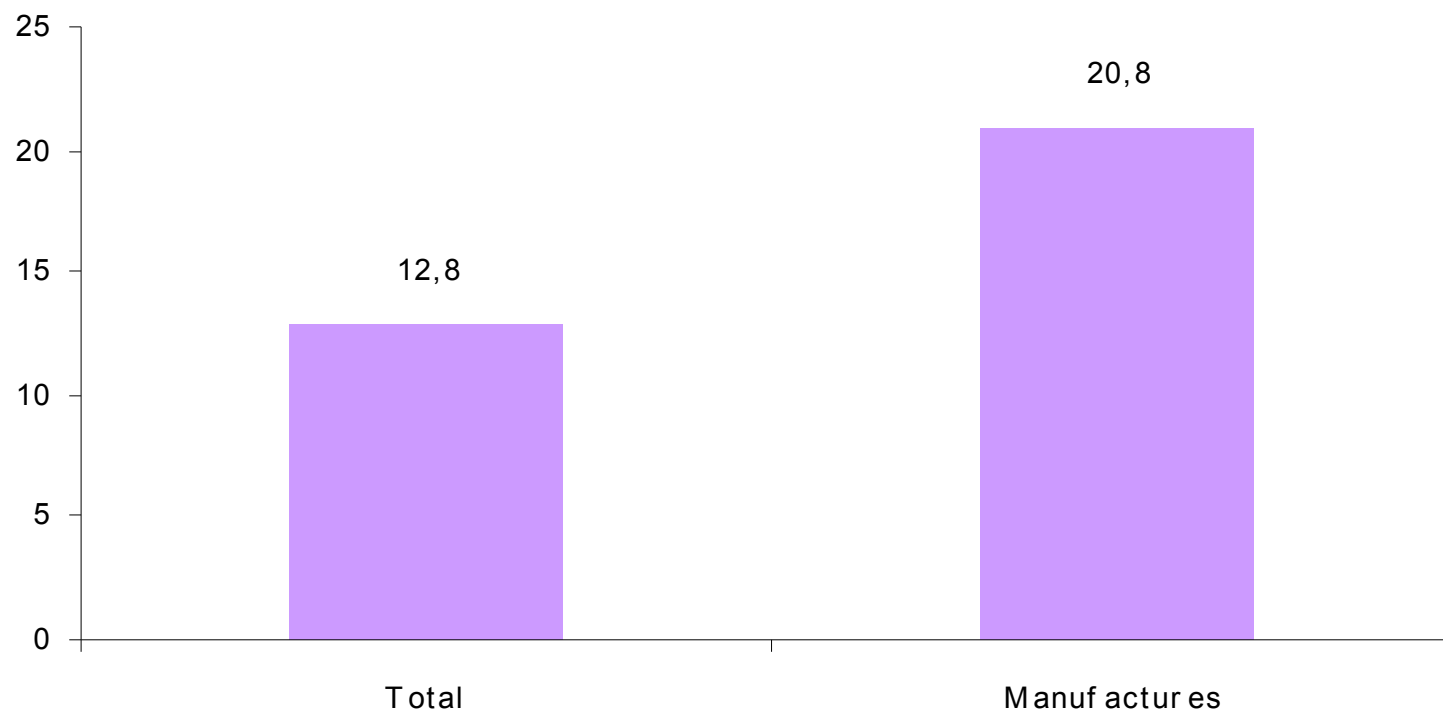
33. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

Indicadors de competitivitat: costos laborals unitaris (CLU)

- $CLU = WL / PY$. Preus relatius = W / P . Productivitat = Y / L
- Entre 1998 i 2008 els CLU han augmentat el 12,8 % a l'economia espanyola amb relació a la mitjana zona euro (i el 20,8 % en les manufactures)

Índex de competitivitat en costos laborals unitaris respecte a la zona euro de Espanya

Taxa de variació interanual 1998-2008, en percentatge

Font: Banc d'Espanya

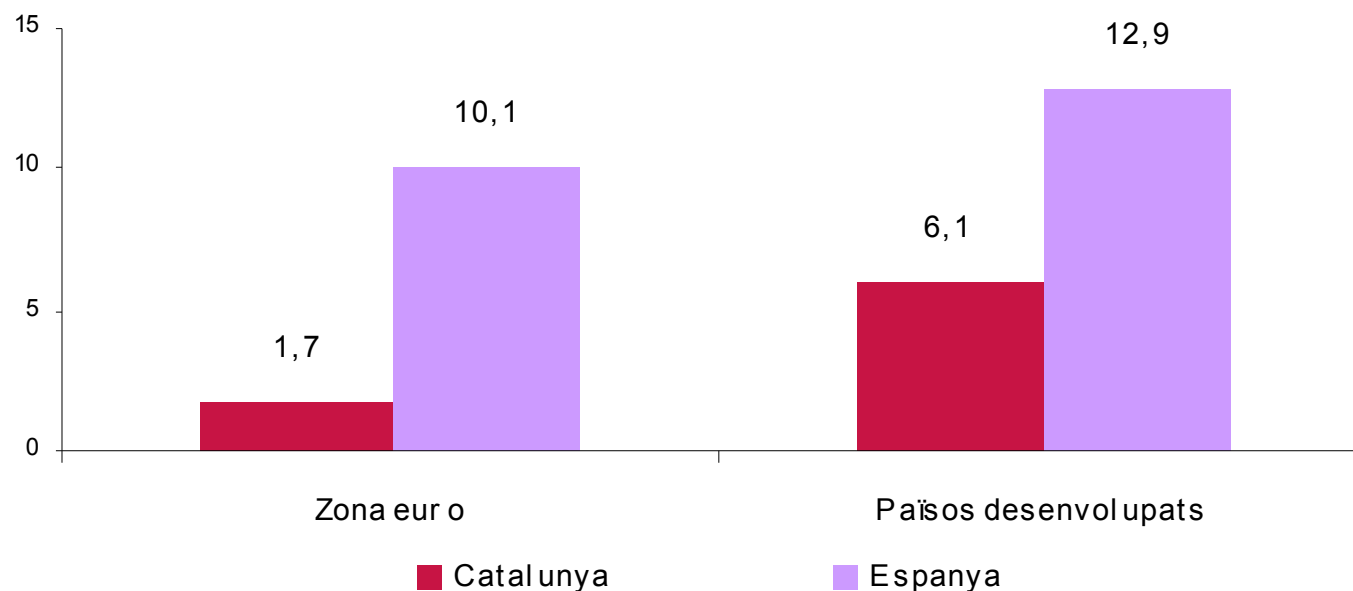
34. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

Indicadors de competitivitat: preus industrials

- A Catalunya durant el període 1998-2008 l'augment ha estat de l'1,7 % amb la mitjana zona euro i del 6,1 % amb els països desenvolupats
- A Espanya durant el mateix període l'augment ha estat significativament superior: del 10,1 % amb la mitjana de la zona euro i del 12,9 % amb els països desenvolupats

Índex de competitivitat en preus de la indústria respecte a la zona euro i els països desenvolupats
Taxa de variació interanual, 1998-2008, en percentatge

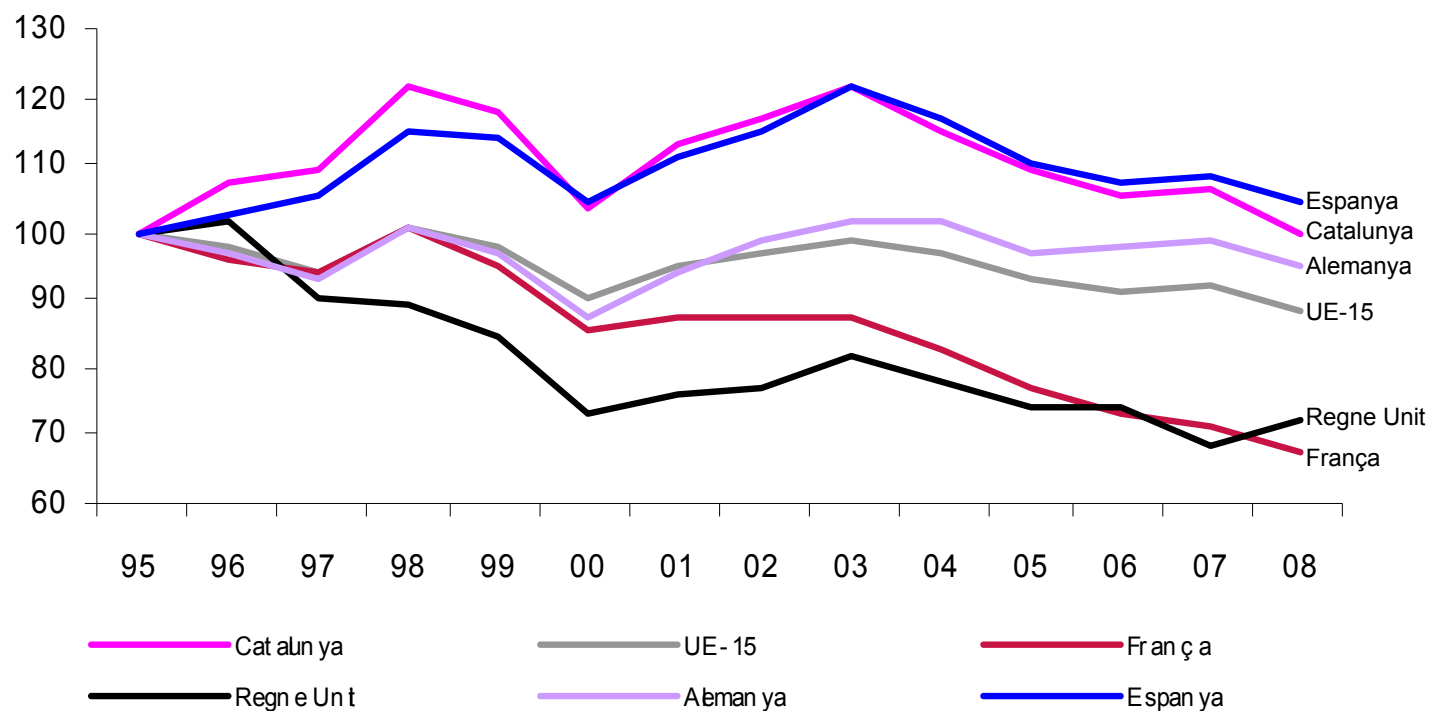
Font: Banc d'Espanya i Idescat

35. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

Indicadors de competitivitat: quotes de mercat

- Espanya ha registrat un comportament millor que molts països europeus

Quota nominal (\$) en les exportacions mundials de béns i serveis
Índex 1995=100

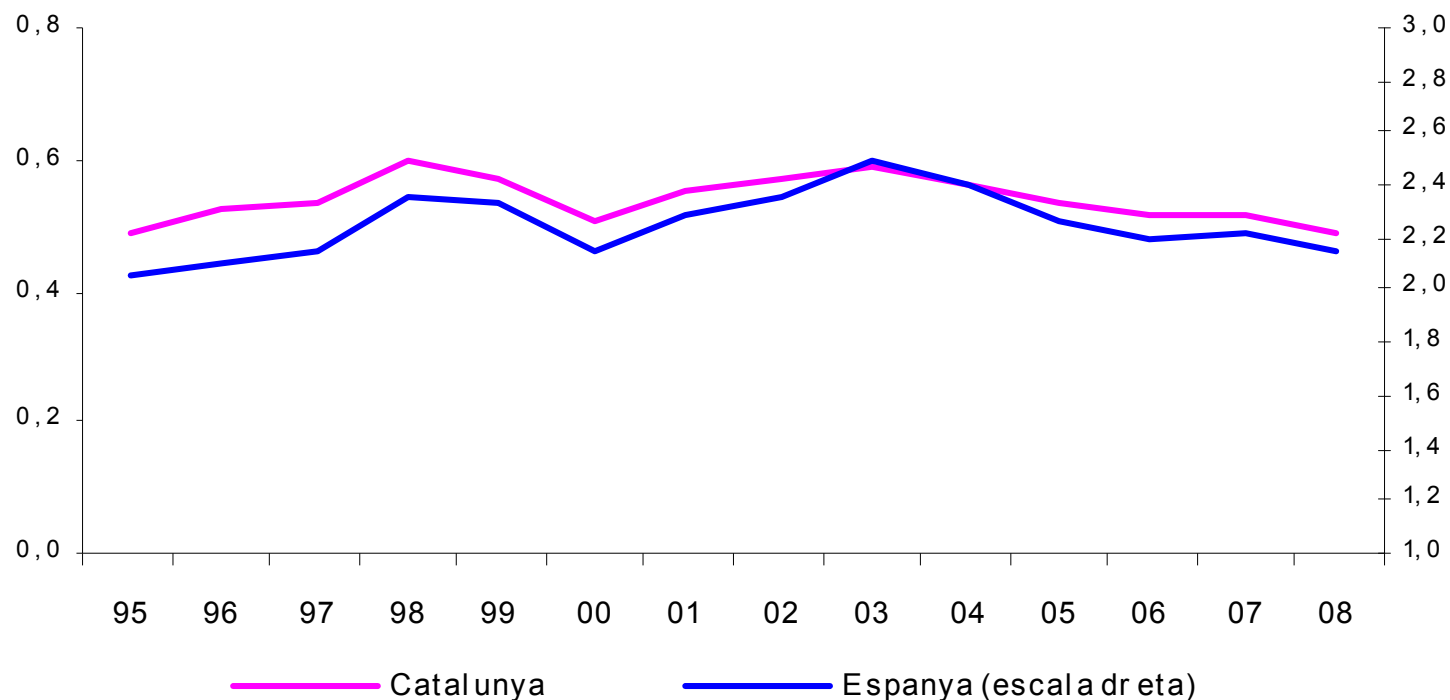

Font: FMI, Banc d'Espanya, Idescat i AMECO.

36. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

- En béns i serveis la quota espanyola del total mundial ha augmentat lleugerament entre 1995 (2,05 %) i 2008 (2,15 %), però disminueix gradualment els últims anys. La de Catalunya s'ha estancat (0,49 % en 1995 i 2008) i també segueix una evolució descendent els últims anys

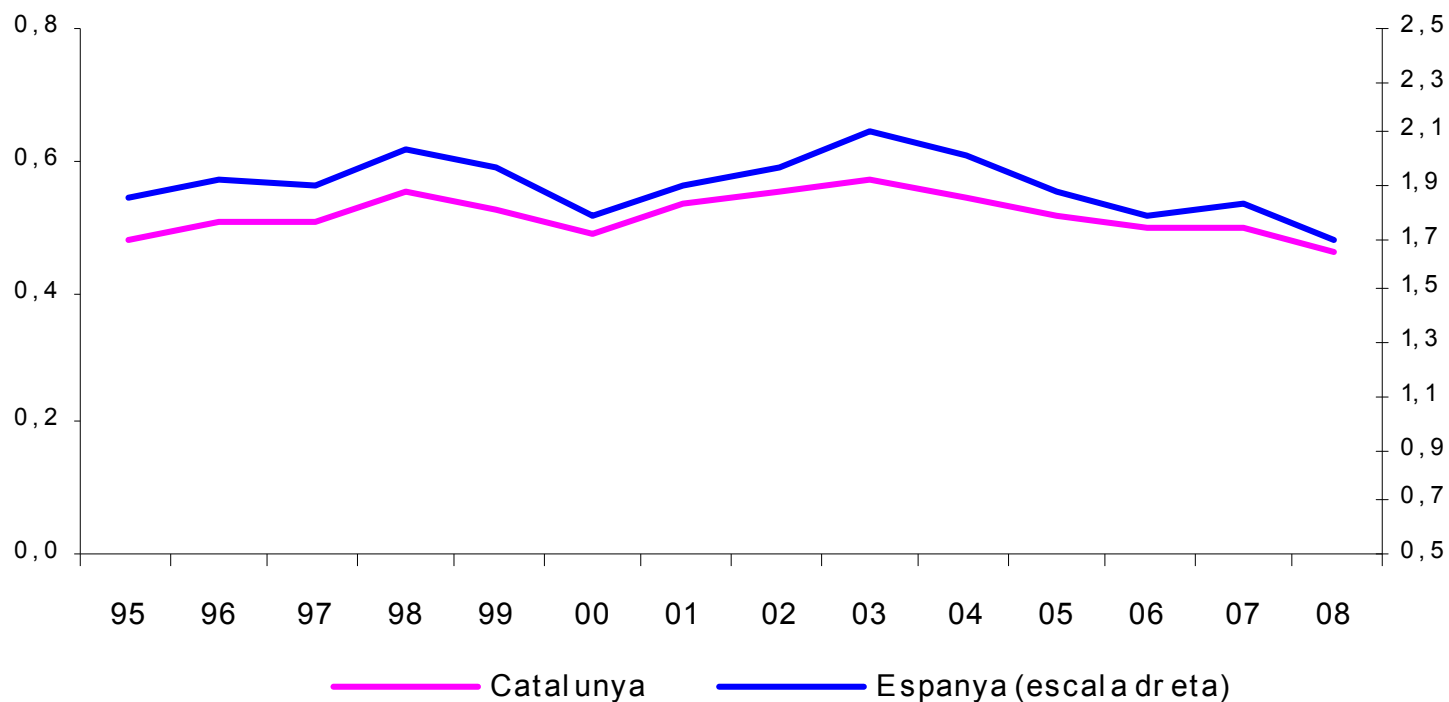
Quota en les exportacions mundials de béns i serveis de Catalunya i Espanya
En percentatge sobre el total mundial

37. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

- A les manufactures l'evolució és similar, tant per a Catalunya com per a Espanya

Quota en les exportacions mundials de manufactures de Catalunya i Espanya
En percentatge sobre el total mundial

Font: FMI, Banc d'Espanya i Idescat

38. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

► Conclusions

- Hi ha hagut pèrdua de competitivitat, però ha estat relativament moderada
- El dèficit exterior és principalment el resultat d'un creixement excessiu de la demanda interna (i de l'excessiva dependència energètica de l'exterior)

39. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

► Implicacions

- Creixement previsible de les exportacions aproximadament en línia amb el comerç mundial de béns i serveis
- Ritme de creixement a mitjà termini compatible amb l'equilibri exterior a l'entorn del 2,5 %, sense canvis en la posició competitiva (suposant un creixement real de les exportacions de béns i serveis = 4 %)
- Insuficient per reduir la taxa d'atur: 21 % el 2010, 17 % el 2015 i 10 % el 2024 (suposant un creixement de la productivitat de l'1 % i de la població activa del 0,6 %)

40. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

- ▶ Per assolir una reducció més ràpida de l'atur caldrà millorar la competitivitat a mitjà i llarg termini. Dues vies:

- Reduint els costos laborals
- Augmentant la productivitat

41. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

► Problemes relacionats amb la reducció dels costos laborals

- Possible relació inversa amb la productivitat
- Risc de deflació amb augment del pes del deute en termes reals
- Impacte negatiu sobre el consum? (l'augment de l'ocupació podria compensar la reducció dels ingressos per ocupat)

42. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

▶ Per preservar la competitivitat és necessari

- Un creixement dels salaris nominals en línia amb els augments de la productivitat...
- ...que es també la millor manera de garantir una evolució positiva dels salaris reals

43. Ajustament a mitjà termini: horitzó 2015

▶ La clau per a un augment sostenible de la competitivitat és l'augment de la productivitat. Però les variacions en el creixement de la productivitat a curt i mitjà termini estan influenciades per factors transitoris

- Canvis en el grau d'utilització de la capacitat productiva
- Augments “passius” de la productivitat
- Reestructuracions empresarials i sectorials

44. Escenaris d'ajustament de la economia catalana

- Ajustament a **curt termini**: horitzó 2010
- Ajustament a **mitjà termini**: horitzó 2015
- Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

45. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

▶ Els canvis permanents en la productivitat són una qüestió de llarg termini

- En el llarg termini, l'economia s'ajustarà cap a una nova tendència de fons del creixement econòmic...
- ...i que té una major incidència sobre el benestar de les persones que els ajustaments purament cíclics o transitoris

46. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ L'enfocament estàndard del creixement (model de Solow) es basa en el concepte dels rendiments decreixents a l'acumulació de factors productius (capital i treball). Afirma que la taxa de creixement a llarg termini:

- Depèn de la demografia i del progrés tècnic, que es determinen al marge del sistema econòmic...
- ...i és independent de la taxa d'estalvi (que és igual a la taxa d'inversió)

47. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ Aplicació del model estàndard al cas de l'economia catalana (demografia)

- Les previsions de creixement demogràfic de l'Idescat apunten a un creixement anual de la població a Catalunya de l'entorn del 0,6 % en l'horitzó 2030 (incloent l'impacte de la immigració)...
- ... però les previsions d'evolució de la immigració a llarg termini són poc fiables

48. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ Aplicació del model estàndard al cas de l'economia catalana (progrés tècnic):

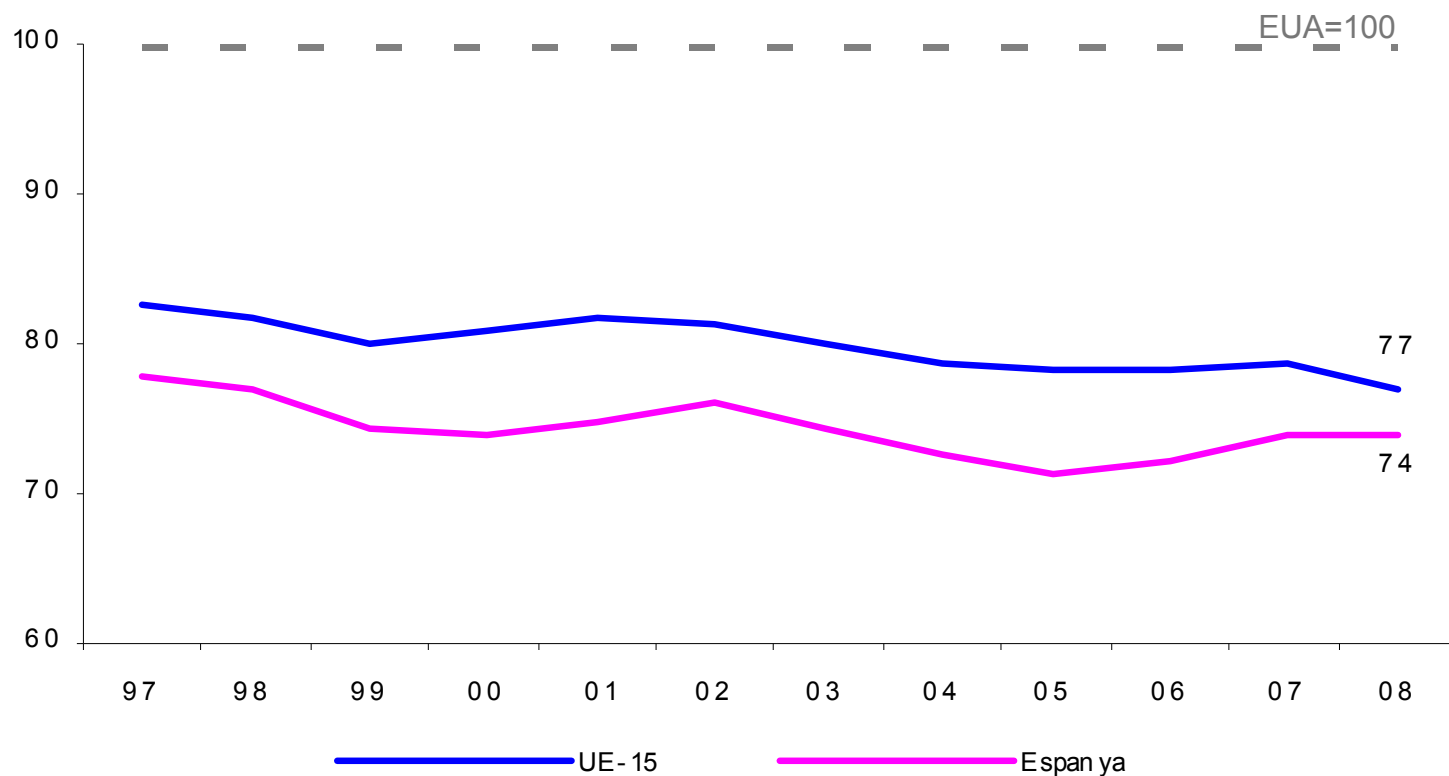

- El progrés tècnic té dos components: els avenços que desplacen la frontera del coneixement, liderat per les economies líder, i la convergència cap a la frontera per part dels països seguidors

49. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- El diferencial de productivitat amb la mitjana de la UEM i amb els EUA suggereix que en el cas de l'economia espanyola hi ha un potencial important per la segona via

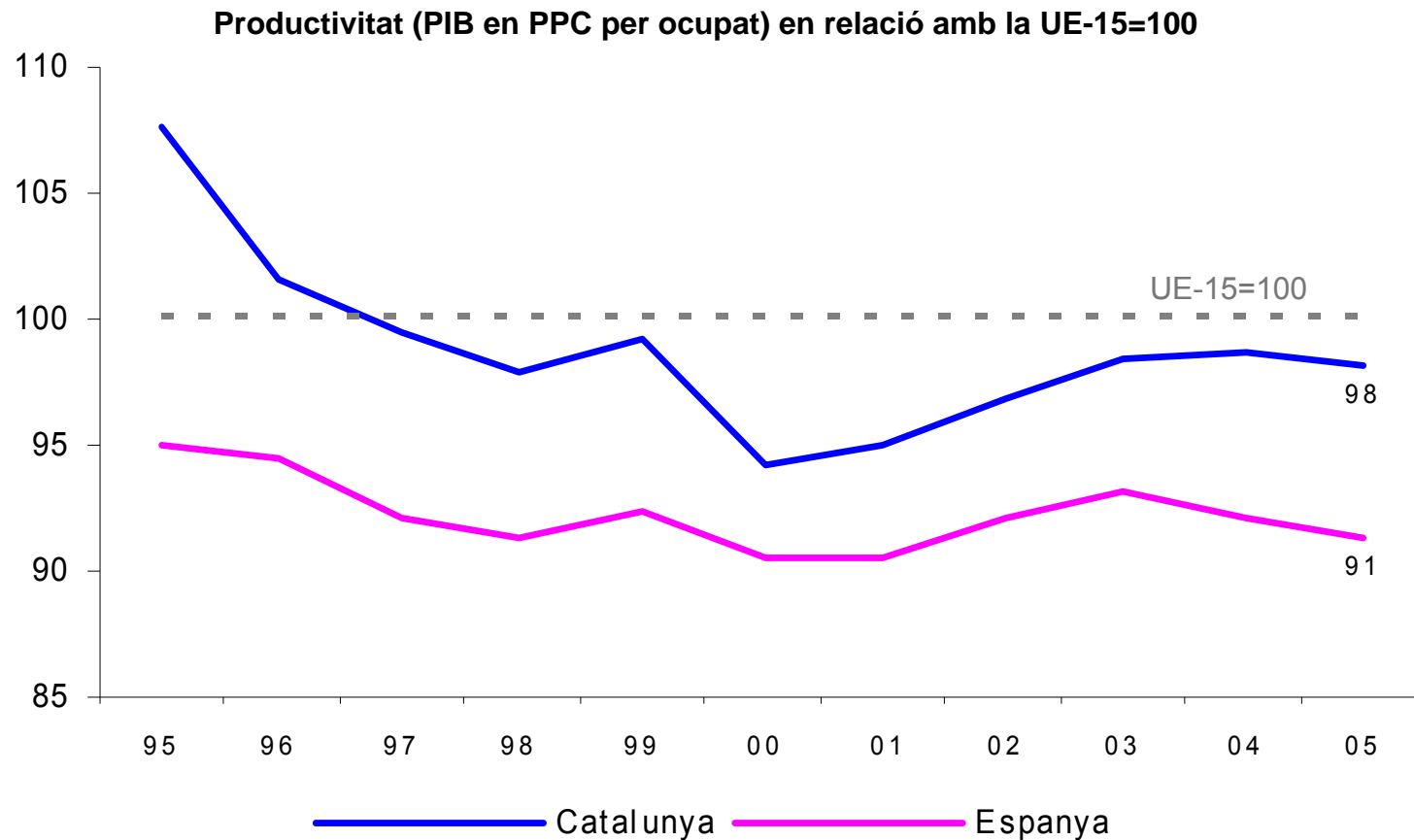
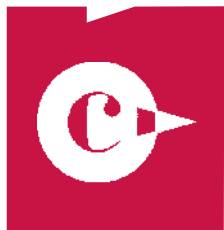
Productivitat (PIB en PPC per hora treballada) en relació amb els EUA=100

Font: Base de dades Eurostat

50. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- ... I també en el cas de l'economia catalana

Font: Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya

51. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

► Creixement entre l'1,5 % i el 2,5 % en l'horitzó 2030?

- Creixement demogràfic = 0,6 %

+

Creixement del progrés tècnic \approx entre l'1 % i el 2 % ?

52. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ L'enfocament neoclàssic estàndard no és del tot satisfactori

- Perquè els factors determinants són bàsicament exògens
- Perquè estan subjectes a un marge d'incertesa molt elevat
- Perquè subestima el paper de la inversió com a vehicle i catalitzador del progrés tecnològic

53. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

► Enfocament alternatiu: models de creixement endogen. (Punts de contacte amb l'enfocament clàssic dels segles XVIII i XIX: Smith, Ricardo, Stuart-Mill, Marx)

- Possibilitat de rendiments constants o creixents a l'acumulació de factors productius
- Les taxes d'estalvi i d'inversió són rellevants també a llarg termini
- La clau del creixement és la inversió (l'acumulació de capital físic, humà, social, institucional i tecnològic)

54. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- ▶ Per analitzar el potencial de creixement a llarg termini utilitzarem la fórmula de Harrod (no suposa necessàriament rendiments decreixents a l'acumulació de capital)
 - És útil perquè permet centrar l'atenció sobre el paper de l'acumulació de capital, i sobre els factors que condicionen aquesta acumulació
 - Suposa que l'oferta (població, progrés tècnic) s'ajustarà a la demanda sostenible a llarg termini: via immigració i difusió del progrés tècnic via inversió

55. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- Bàsica: $g = (s / v) - d$
- Ampliada: $g = [(s + f + h) / v] - d$

g = creix. estoc de capital físic; s = taxa d'estalvi nacional; f = saldo per compte corrent amb l'estranger canviat de signe; h = saldo comercial de Catalunya amb Espanya canviat de signe; v = proporció de l'estoc de capital físic amb relació al PIB; d = taxa de depreciació del capital físic

56. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- ▶ La g de Harrod expressa la taxa de creixement de l'estoc de capital i aproxima la tendència de fons del creixement econòmic. La taxa anual de creixement del PIB fluctua al voltant d'aquesta tendència, com es mostra als gràfics

57. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- En el cas de l'economia dels EUA...

Estoc de capital vs PIB. **Estats Units**

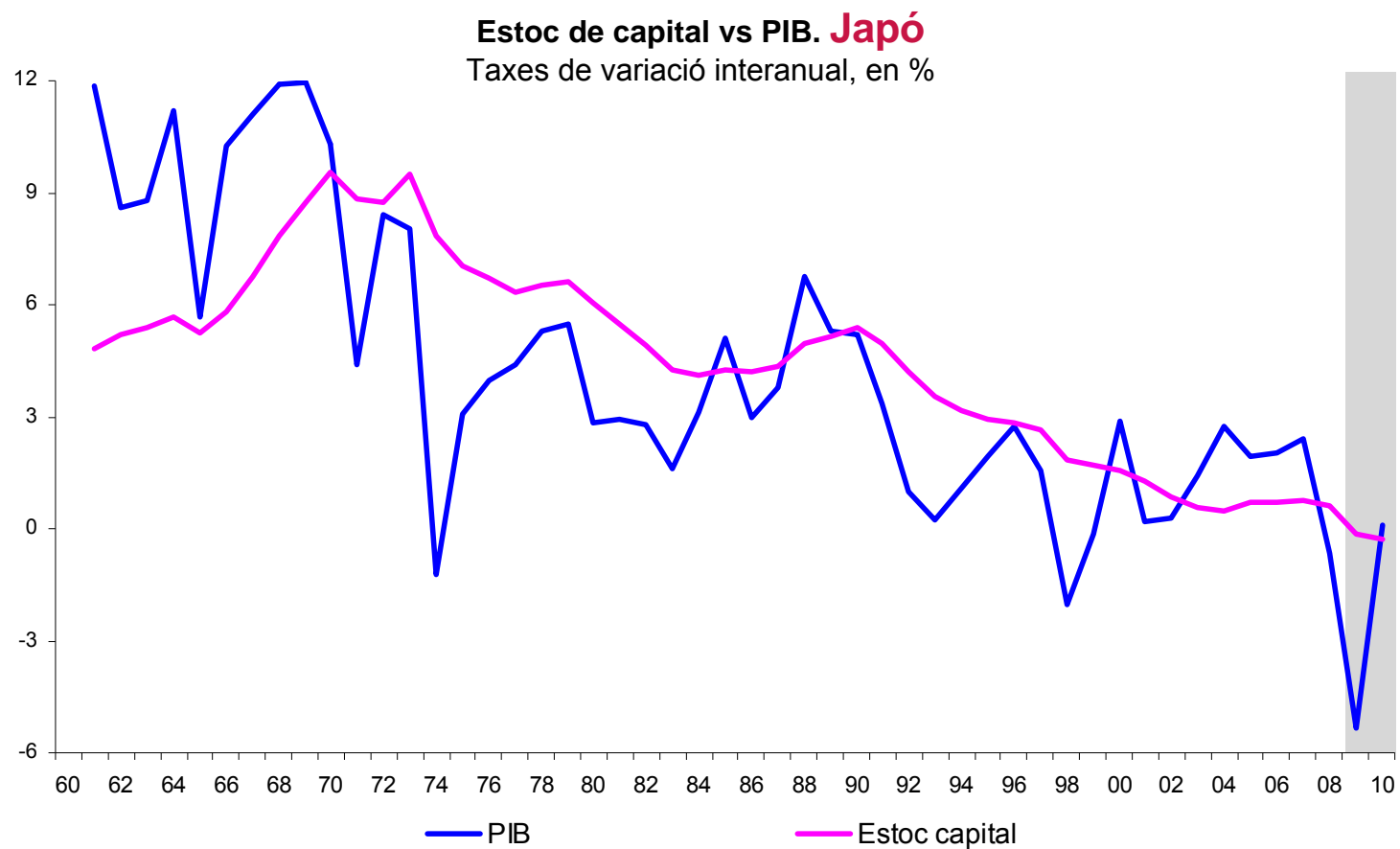
Taxes de variació interanual, en percentatge

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea

58. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- ...i de l'economia japonesa

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea

59. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

- ▶ L'aplicació de la fórmula de Harrod a l'economia espanyola il·lustra la importància del finançament exterior per sostenir taxes de creixement tendencials elevades...

60. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- Amb dèficit exterior del 7 % i la resta de variables amb valor 2008:

$$g = [(s + f) / v] - d = [(0,20 + 0,07) / 3,2] - 0,048 = 0,036$$

- Amb saldo exterior del 3 % i la resta de variables amb valor 2008:

$$g = [(s + f) / v] - d = [(0,20 + 0,03) / 3,2] - 0,048 = 0,024$$

El valor de v és el corresponent a l'economia espanyola l'any 2008 segons la base de dades AMECO de la Comissió Europea i està calculat a preus constants

61. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

- ▶ ...mentre que en el cas de l'economia catalana el major estalvi intern es veu compensat per la transferència de capital a la resta d'Espanya:

62. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- Amb dèficit amb l'estranger del 7 %, superàvit comercial amb la resta d'Espanya del 10 % i taxa d'estalvi del 30 %:

$$g = [(s + f + h) / v] - d = [(0,30 + 0,07 - 0,10) / 3,2] - 0,048 = 0,036$$

- Amb saldo exterior del 3 % i resta de variables amb valor 2008:

$$g = [(s + f + h) / v] - d = [(0,30 + 0,03 - 0,10) / 3,2] - 0,048 = 0,024$$

El valor de v a l'economia catalana el 2008 és molt similar al de l'economia espanyola, segons la sèrie d'estoc de capital per comunitats autònomes de l'IVIE

63. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

- ▶ **Conclusió:** la correcció del desequilibri exterior implicarà una reducció significativa de la taxa potencial de creixement, a menys que la taxa d'estalvi domèstic augmenti o es produeixin canvis estructurals que millorin la productivitat del capital físic

64. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- $s = 0,2$ i $f = 0,03$ són valors plausibles a llarg termini per a l'economia espanyola. Poc marge per aquesta via. $s = 0,3$ i $h = 0,1$ són també valors raonables per a l'economia catalana tenint en compte la magnitud dels fluxos fiscals interterritorials
- $d = 0,048$ podria augmentar gradualment, difícilment reduir-se

65. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- El marge està en (la inversa de) la productivitat del capital, v

Si $v = 2,9$ (valor del 1995) per comptes de 3,2:

$$g = [(s + f) / v] - d = [(0,20 + 0,03) / 2,9] - 0,048 = 0,031$$

per a l'economia espanyola, i

$$g = [(s + f + h) / v] - d = [(0,30 + 0,03 - 0,10) / 2,9] - 0,048 = 0,031$$

per a l'economia catalana

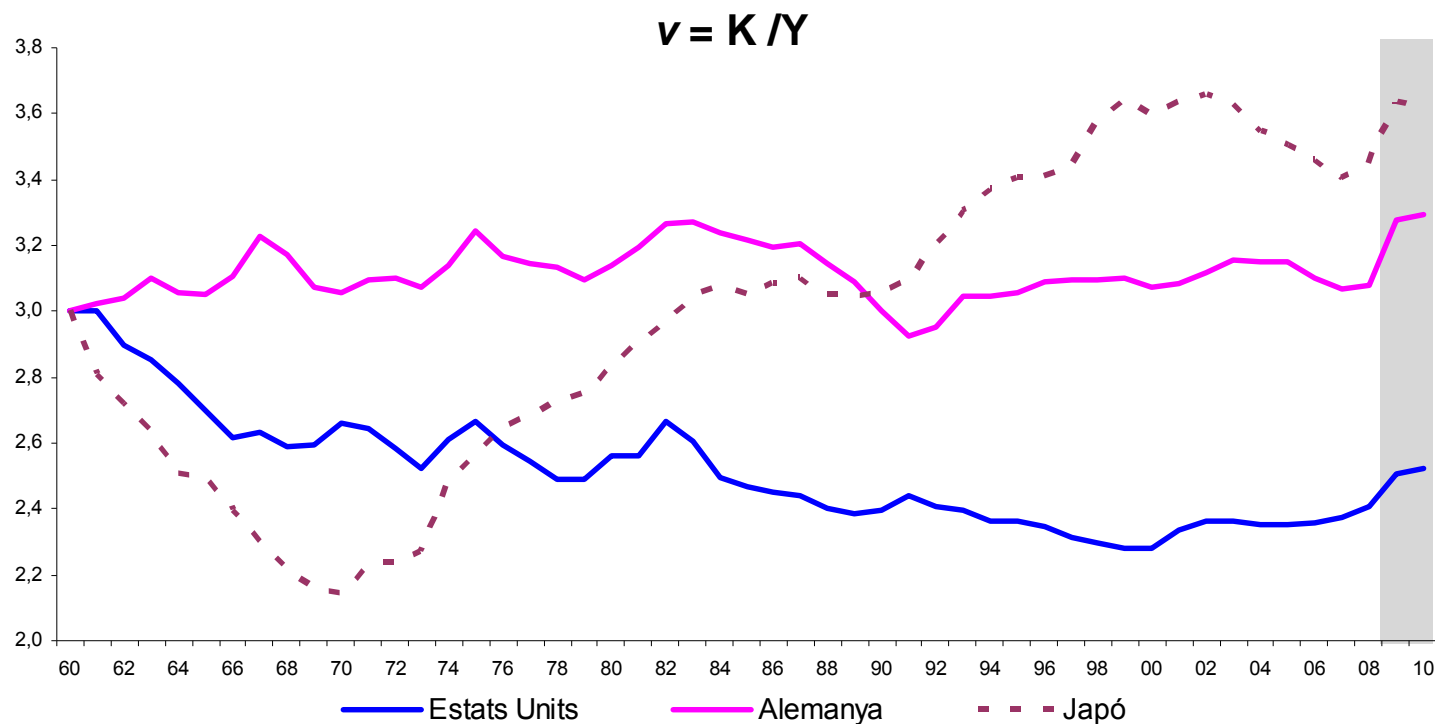
66. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

- En comparativa internacional, els patrons de creixement “progressius” a llarg termini estan associats amb una evolució tendencial a la baixa de v...
- ...i a la inversa en el cas de patrons de creixement “regressius”

67. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

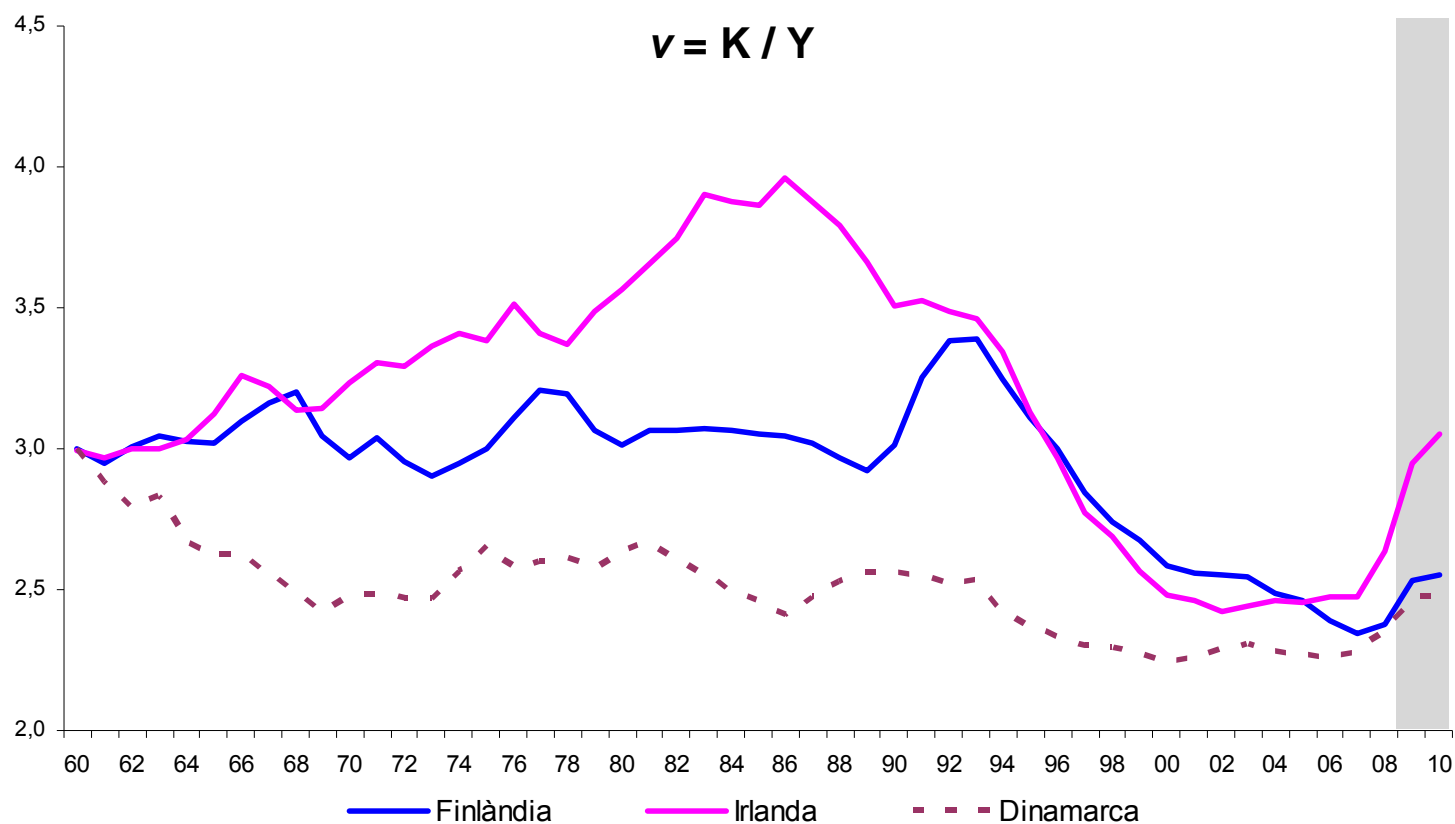
- L'economia del Japó mostra una trajectòria tendencialment decreixent de la productivitat del capital (augment de v) des del principi dels 80; l'economia alemanya una evolució força estable, i l'americana una evolució en general positiva fins al final dels 90, en què es torna clarament regressiva (= descens tendencial de la productivitat del capital)

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea

68. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

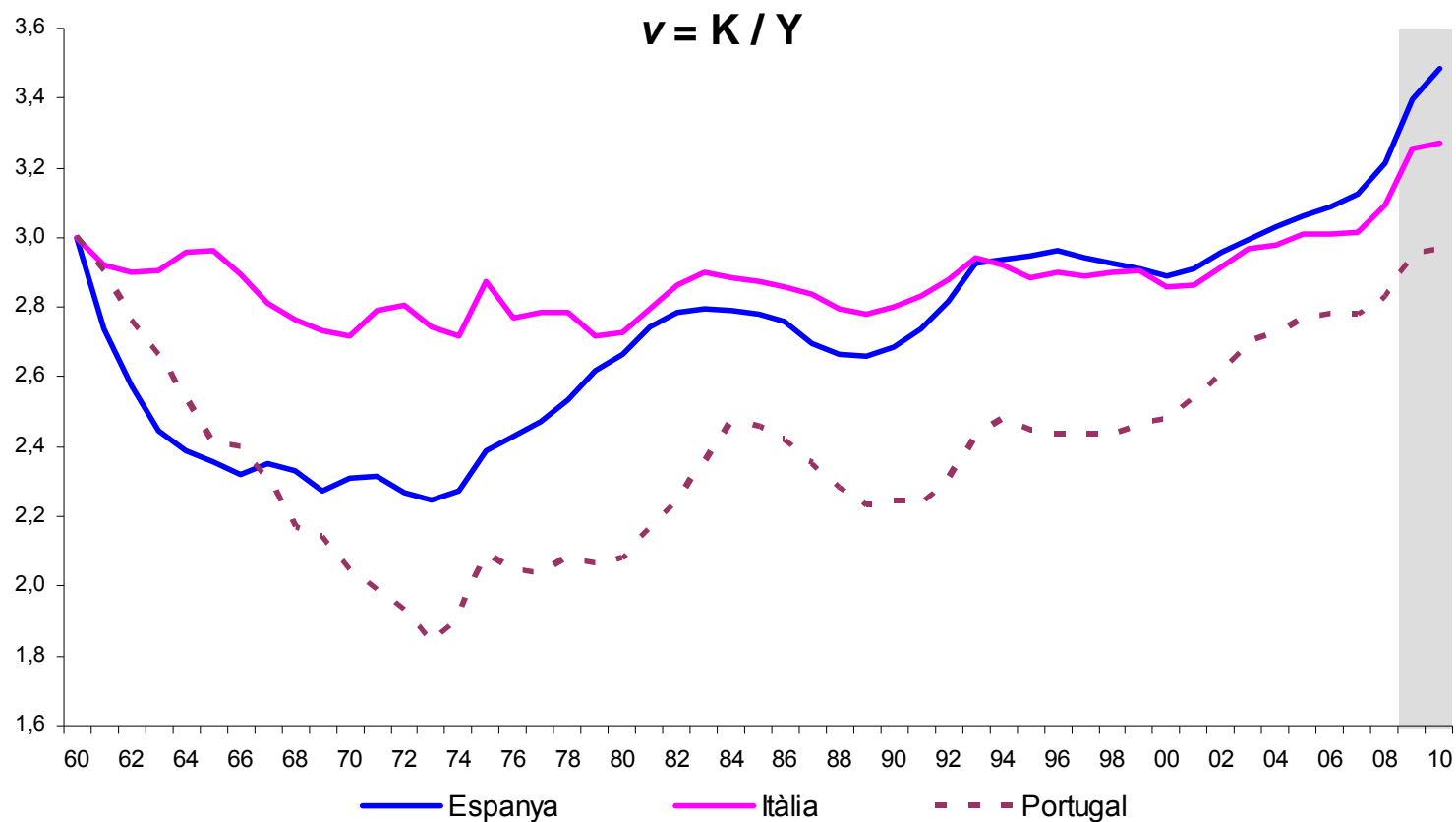
- Algunes petites economies europees són exemples d'un canvi d'orientació positiu en la productivitat del capital: Irlanda des del final dels 80 i Finlàndia des del principi dels 90. Dinamarca, en canvi, segueix una trajectòria progressiva més gradual i estable

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea

69. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

- Espanya, Itàlia i Portugal presenten trajectòries tendencialment descendents de la productivitat del capital una vegada finalitzat el boom dels 60 i primers dels 70

Font: Base de dades AMECO de la Comissió Europea

70. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

► Principals determinants de v

- **A curt termini**, les variacions en el grau d'utilització de la capacitat productiva
- **A mitjà termini**, l'elecció de mètodes de producció més o menys intensius en capital o treball
- **A llarg termini**, els canvis estructurals en l'economia, en la mesura que determinen el signe dels rendiments (decreixents, constants o creixents) a l'acumulació de capital

71. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ En el cas de les economies catalana i espanyola a curt termini la taxa d'inversió caurà però la taxa de creixement de l'estoc de capital es desaccelerarà menys que la caiguda del PIB

- v augmentarà (baixarà el grau d'utilització de la capacitat productiva)

72. Ajustament a llarg termini: horitzó 2030

▶ A mitjà termini és possible reduir la intensitat de capital del procés productiu, amb efectes favorables sobre el nivell d'ocupació

- Incidint sobre el cost relatiu del factor treball...
- ...però al cost d'una menor productivitat marginal del treball (en absència de progrés tècnic)

73. Ajustament a **llarg termini**: horitzó 2030

▶ A llarg termini el valor de v dependrà de l'eficiència i de la direcció del canvi estructural en l'economia

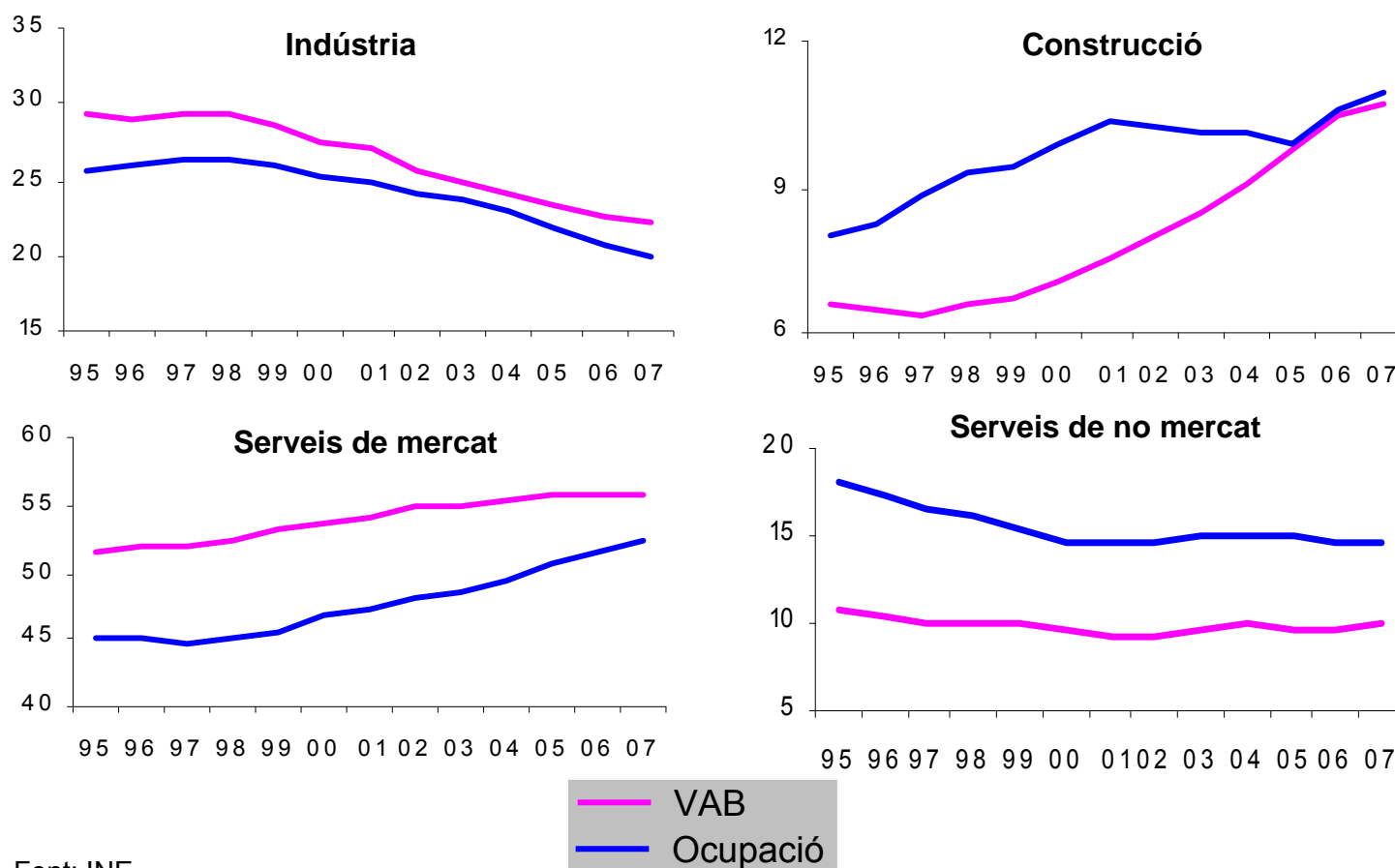
- Les reformes estructurals haurien de crear un marc favorable a les inversions amb potencial de rendiments constants i creixents

74. Característiques del canvi estructural

La dimensió sectorial:

- Els canvis en l'estructura sectorial són lents i graduals

Canvis estructura sectorial a Catalunya. En percentatge

Font: INE

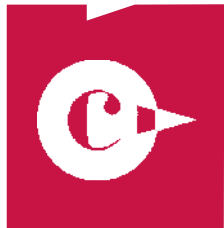
75. Característiques del canvi estructural

- Pes petit dels sectors emergents, malgrat gran potencial de creixement
- El canvi estructural dependrà principalment de la transformació progressiva dins dels principals sectors econòmics, mitjançant la redefinició dels models de negoci i la difusió de tecnologies transversals (TIC, biotecnologies)

76. Característiques del canvi estructural

▶ Les polítiques de reforma

- El principal incentiu a la cerca de rendiments constants i creixents és la competència, entesa en el sentit dinàmic que estimula la innovació i els guanys d'eficiència, no en el sentit estàtic que la vincula a la dimensió empresarial
- En un context de rendiments constants o creixents els límits a la dimensió empresarial els posa el mercat, no la tecnologia. L'augment de la dimensió empresarial pot ser sinònim d'augment d'eficiència
- Les polítiques de reforma han de buscar el punt d'equilibri entre la necessitat de fomentar la competència i les oportunitats per augmentar l'eficiència via augments de la dimensió empresarial

77. Característiques del canvi estructural

► Aplicació als mercats de béns, serveis, treball i capital

- Un exemple del difícil equilibri entre competència, dimensió i eficiència en els mercats de béns i serveis ve donat pels diferents criteris amb que s'aborden les reformes en el sector de la distribució comercial, de les telecomunicacions i de l'energia
- En el mercat de treball els problemes de competència, dimensió i eficiència afecten a l'àmbit de la negociació col·lectiva, on es tracta de trobar un difícil equilibri entre centralització i descentralització
- Finalment, el sector financer afrontarà també els propers anys una profunda reestructuració que portarà el debat sobre el marc regulatori al terreny de la dimensió, la competència i l'eficiència

78. Característiques del canvi estructural

- ▶ Els canvis estructurals són part de la història d'un país. Van tenir lloc en el passat i seguiran en el futur. L'economia catalana té un gran potencial de transformació que també és herència del passat, i que entre d'altres actius inclou
 - Una elevada diversificació del teixit productiu, ric en sinèrgies, fruit d'una cultura empresarial amb arrels profundes i...
 - ...una situació geogràfica favorable entre la Mediterrània i el cor d'Europa

79. Característiques del canvi estructural

► Per construir una visió de futur per a l'economia catalana cal partir del teixit econòmic existent i aprofitar el seu potencial, amb dos eixos vertebradors

- Un eix “hard”, intensiu en actius físics i tangibles, vertebrat al voltant d'una filera que connecta les manufactures i el turisme al transport, la logística i la distribució comercial, i que es ramifica també cap a la construcció
- Situada estratègicament a la riba occidental de la Mediterrània, Catalunya té capacitat per ser un pol logístic, industrial i turístic de primer ordre entre l'Àsia emergent i el cor d'Europa

80. Característiques del canvi estructural

- Un eix “soft”, més intensiu en actius intangibles, centrat en la filera d’activitats que vincula les universitats i els centres de recerca amb les indústries culturals, audiovisuals i de la comunicació, i amb els serveis professionals i a les persones intensius en talent i creativitat, com el disseny, l’enginyeria i l’arquitectura, però també la medicina o l’educació especialitzada
- En aquest sentit, Catalunya -amb la ciutat de Barcelona al capdavant- ja fa temps que està escalant posicions en el rànquing de països i ciutats que tenen entre els seus actius principals un marc social, urbà i cultural procliu a la creativitat

81. Conclusió

- ▶ La principal reserva de rendiments constant i creixents està en l'acumulació conjunta de capital físic, humà, tecnològic i social en el marc d'un teixit empresarial ric en sinèrgies, on els diferents factors productius són més complementaris que substitutius
- ▶ Però els cicles no desapareixeran. La propera fase expansiva també generarà desequilibris que, en el millors dels casos, es podran només moderar mitjançant unes estratègies empresarials i unes polítiques públiques que esperem hagin après del passat, però que mai podran preveure el futur amb prou certesa

**Cambra de Comerç
de Barcelona**